

SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W NAUCE

Trudności w nauce mogą mieć różne przyczyny i pod tym względem dzielą na dwie zasadnicze grupy – niespecyficzne i specyficzne. Pierwsze z nich mogą być spowodowane: niższym niż przeciętny poziomem rozwoju intelektualnego, wadami zmysłów (słuchu, wzroku), bądź zaniedbaniami środowiskowymi. **Trudności specyficzne**, które są przedmiotem tych rozważań mają podłoże biologiczne (genetyczne, prenatalne, okołoporodowe) i diagnozowane są u dzieci z „normą” intelektualną. Specyficzne trudności w nauce to: dysleksja rozwojowa (dysleksja właściwa, dysgrafia i dysortografia) i dyskalkulia, czyli trudności w uczeniu się matematyki.

SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W NAUCE

DYSLEKSJA ROZWOJOWA

- DYSLEKSJA WŁAŚCIWA
(TRUDNOŚCI W CZYTANIU)
- DYSGRAFIA
(TRUDNOŚCI W PISANIU
DOTYCZĄCE GRAFICZNEJ STRONY PISMA)
- DYSORTOGRAFIA
(TRUDNOŚCI Z OPANOWANIEM
POPRAWNEJ PISOWNI)

DYSKALKULIARÓZWOJOWA

Badania prowadzone w Polsce wskazują, iż dysleksja rozwojowa występuje u ok. 15% populacji, z czego poważniejsze przypadki, to 4%. Dyskalkulia jest zjawiskiem o wiele rzadszym i dotyka od 3%- 7% ogółu. Termin „rozwojowa” oznacza, że zaburzenia mają charakter wrodzony. Mogą bowiem występować także trudności o charakterze dyslektycznym bądź dyskalkulicznym spowodowane uszkodzeniem struktur mózgowych w wyniku np. wypadku. Wtedy mówi się o dysleksji lub dyskalkulii nabytej.

DYSLEKSJA ROZWOJOWA

Bezpośrednią przyczyną trudności o charakterze dyslektycznym jest nieharmonijny rozwój psychomotoryczny dziecka tzn. niektóre funkcje rozwijają się dobrze lub bardzo dobrze, a inne z wyjątkowym opóźnieniem (głównie te, które biorą udział w czytaniu i pisaniu oraz ich współdziałania).

Na naukę czytania i pisania mają wpływ funkcje: słuchowo- językowe, wzrokowe, motoryka rąk, lateralizacja, orientacja przestrzenna, koordynacja wzrokowo-ruchowa.

1. Przejawy zaburzeń funkcji słuchowych:

- mylenie głosek podobnych brzmieniowo np. z – s, d-t, p-b, w-f
- trudności z dokonywaniem analizy głoskowej i sylabowej,
- trudności z przypomnieniem sobie właściwego słowa.

2. Przejawy zaburzeń funkcji wzrokowych

- mylenie liter o podobnych kształtach np. b-d, t-l-l,
- opuszczanie liter lub całych wyrazów w czasie przepisywania lub czytania
- trudności z utrwaleniem poprawnej pisowni wyrazów z trudnościami ortograficznymi.

3. Przejawy zaburzeń funkcji ruchowych:

- wolne tempo pisania,
- niski poziom graficzny pisma (pismo niekształtne, nie mieszczące się w liniaturze, różna wielkość liter, pismo nieczytelne)
- męczliwość podczas pisania,.

4. Przejawy zakłóceń lateralizacji

- lateralizacja skrzyżowana (np. praworęczność i lewooczość)
- oburęczność.

5. Przejawy zaburzeń orientacji przestrzennej:

- trudności z rozpoznawaniem kierunków w przestrzeni i orientacji prawo- lewo, dół – góra,
- mylenie liter o podobnych kształtach lecz inaczej położonych w przestrzeni np. b-p, g-d,
- pismo lustrzane.

Zaburzenia różnych funkcji, które powodują specyficzne trudności o charakterze dysleksji rozwojowej rzutują na naukę wielu przedmiotów. Stwierdzono też, że objawy dysleksji zmieniają się wraz z wiekiem.

Problemy młodzieży w wieku gimnazjalnym pojawiające się na poszczególnych przedmiotach.

1. Język polski

Dyslektycy zwykle mają wolne tempo czytania oraz trudności ze zrozumieniem czytanego tekstu. Ponieważ czytanie nie sprawia przyjemności pojawia się niechęć do czytania długich tekstów i grubych książek. Czytanie lektur stanowi poważny problem. Pomimo znajomości zasad pisowni dziecko nadal popełnia liczne błędy ortograficzne i gramatyczne. Ma też problemy z korzystaniem ze słownika, bo nie może nauczyć się kolejności liter w alfabecie. Kolejną trudność to organizacja tekstu na stronie, co jest dosyć istotne przy pisaniu wypracowań i robieniu notatek.. Notatki trzeba robić coraz szybciej i w większej ilości, zatem pismo staje się coraz brzydsze i mniej czytelne.

2. Języki obce (j. angielski)

W trakcie nauki języka angielskiego dyslektyk może napotkać wiele specyficznych trudności. Kłopot może mu sprawiać różnicowanie głosek zbliżonych fonetycznie, wypowiedzianie głosek nieistniejących w języku polskim (the), różnicowanie wyrazów podobnie brzmiących, powtarzanie dłuższych i trudniejszych wyrazów. Czytanie jest jeszcze trudniejsze niż po polsku, ponieważ w j. angielskim istnieje wiele wyrazów, w których takim samym literom odpowiadają różne głoski („ch”: chalk - Christmas). Odczytywanie transkrypcji fonetycznej ze słownika jest prawie niemożliwe.

Kolejną trudność stanowi prawidłowe stosowanie przyimków. Dziecku, które generalnie ma problemy z orientacją w czasie, bardzo trudno jest zrozumieć różnice między czasami gramatycznymi w j. angielskim, zwłaszcza gdy nie ma jednoznacznego odpowiednika danego czasu w języku polskim (np. Present Perfekt).

3. Matematyka

Mogą wystąpić trudności spowodowane myleniem kolejności cyfr, liczb i znaków oraz indeksów górnych i dolnych (w ułamkach zwykłych). Dyslektycy gubią się w dłuższych działaniach opuszczając całe ich fragmenty, co powoduje uzyskanie innego wyniku. Często pojawiają się problemy ze zrozumieniem treści zadań tekstowych, a także zapisem kolejnych kroków rozwiązania. Bardzo często występują kłopoty z opanowaniem rachunku pamięciowego, w tym tabliczki mnożenia.

4. Geografia.

Występują trudności z czytaniem i rysowaniem map, z określeniem stron świata i położenia różnych miejsc geograficznych względem siebie. Problemem jest też obliczanie stref czasowych i obliczanie kąta padania słońca. Dziecku trudno jest zapamiętać nazwy geograficzne, które są dla niego pustymi dźwiękami i z niczym mu się nie kojarzą.

5. Biologia

Głównym problemem są trudności z zapamiętaniem długich i skomplikowanych nazw biologicznych i łacińskich. Kłopot sprawia też zapis i zapamiętanie łańcuchów reakcji biochemicznych oraz hierarchiczny układ informacji dotyczący całej systematyki roślin i zwierząt.

6. Chemia

Ze względu na trudności z rozpoznawaniem skrótów dyslektyk nie może nauczyć się symboli pierwiastków chemicznych ani wzorów związków. Zapis wszelkich schematów (budowa strukturalna) i reakcji chemicznych jest bardzo trudny do opanowania, podobnie jak tablica Mendelejewa, gdzie dane zorganizowane są przestrzennie.

7. Fizyka

Problemem jest rozumienie pojęć związanych z wagą, przestrzenią, kierunkiem i czasem. Dziecko nie potrafi zrozumieć relacji i zależności między jednostkami miar. Ma trudności z rozpoznawaniem skrótów, zapamiętaniem i odtworzeniem wzorów fizycznych. Nieumiejętność rozwiązywania zadań z treścią wynika nie tylko z braku rozumienia zagadnienia fizycznego, ale także z problemów związanych z procesem czytania.

9. Historia

Dyslektyk ma problemy z nazwaniem ciągów logicznych, np. nie potrafi zauważyć ciągu chronologicznych wydarzeń, zapamiętać dat ani rozpoznać zjawisk przyczynowo-skutkowych. Wynika to ze słabej orientacji w czasie. Ze względu na zaburzenia orientacji przestrzennej nie potrafi korzystać z map historycznych. Problemy z techniką czytania oraz brak rozumienia powodują niechęć do czytania dłuższych tekstów oraz niemożność prawidłowej interpretacji tekstów źródłowych i innych.

Wskazówki dla rodziców

Zdiagnozowanie dysleksji oznacza konieczność podejmowania systematycznej pracy nad przewyżnianiem trudności, bowiem w przeciwnym razie problemy będą się pogłębiały i mogą doprowadzić do różnego rodzaju ograniczeń oraz braku osiągnięcia sukcesów w przyszłości.

Działania powinny być skupione na usprawnianiu zaburzonych funkcji i stymulowaniu ogólnego rozwoju. Bardzo ważne są też ćwiczenia koncentracji uwagi i pamięci.

O tym, jakiego rodzaju funkcje są obniżone u danego dziecka informuje opinia o dysleksji sporządzona na podstawie badań psychologiczno- pedagogicznych, wydawana przez poradnie psychologiczno- pedagogiczne.

Zajmując się problemem trudności w nauce nie można pominąć bardzo istotnych zagadnień dotyczących sfery emocjonalnej oraz procesów motywacyjnych.

Dziecko doświadczające niepowodzeń w nauce bardzo często przeżywa różnego rodzaju frustracje, lęki i niepokoje, które rzutują na mechanizmy motywacyjne oraz samoocenę. Dlatego umiejętna pomoc rodziców jest niezmiernie istotna.

Zadania rodziców

- zapewnienie atmosfery zrozumienia, akceptacji i życzliwości,
- stosowanie jasnych i jednolitych metod postępowania w zakresie wymagań i nagradzania,
- motywowanie do codziennych ćwiczeń,
- wzmacnianie pozytywnych wartości i zainteresowań,
- zapewnienie warunków do ćwiczeń,
- analizowanie trudności,
- podkreślanie mocnych stron,
- motywowanie do korzystania ze słowników,
- dbałość o relaks
- dostosowanie wymagań do możliwości dziecka
- uczenie samodzielności i odpowiedzialności.

Pamiętajmy, że każde dziecko jest inne i porównywanie go z innymi np. rodzeństwem, czy rówieśnikami może negatywnie wpłynąć na samoocenę wzbudzając poczucie niższej wartości.

Na rynku wydawniczym dostępne są pozycje książkowe oraz programy multimedialne, które pomagają dyslektykom w pracy nad własnym rozwojem. Oto niektóre z nich.

- Seria „**Ortograffiti**” dla gimnazjalistów wydawnictwa Operon, w której skład wchodzi 8 zeszytów do ćwiczeń ortograficznych oraz usprawniania funkcji wzrokowych, 1 zeszyt z ćwiczeniami grafomotorycznymi (nr 9) oraz dwa zeszyty do ćwiczeń czytania ze zrozumieniem.
- Książka „Skoncentruj się” autor Anna Jurek .
Pozycja zawiera ciekawe i różnorodne ćwiczenia bardzo przydatne w treningu koncentracji wzrokowej
- Książka „100 ćwiczeń poprawiających koncentrację uwagi” autor Grażyna Pawlik – To zbiór ćwiczeń na usprawnianie funkcji wzrokowych i koncentrację uwagi.
- Programy multimedialne „Dyslektyk”, „Dyslektyk II” oraz „Sposób na dysleksję”.